

CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN XÃ HỘI CỦA VENEZUELA: NHIỆM VỤ VÀ KẾT QUẢ

Nghiêm Thị Thủy
Viện Nghiên cứu Châu Mỹ

I. Giới thiệu chung

Venezuela là nước có diện tích lớn thứ bảy trong khu vực Mỹ Latinh với 912.050 km², thủ đô là thành phố Caracas. Dân số tính đến tháng 12/2008 là 28.091.383 người, trong đó tốc độ tăng trưởng dân số trung bình 1,6%/năm và khoảng 50% dân số dưới tuổi 25¹. Điều này chứng tỏ Venezuela là một nước có dân số trẻ. Theo Tổng điều tra dân số năm 2001, khoảng 90% dân số Venezuela sống tại các khu vực đô thị, trong đó thành phố lớn nhất là Caracas có khoảng 3,2 triệu người. Đất nước này có nguồn thu nhập chủ yếu từ sản xuất công nghiệp và dầu mỏ với GDP trong năm 2008 là 313 tỷ USD. Tính riêng trong năm 2008, sản xuất công nghiệp như sắt, thép, giấy, da giày,... của Venezuela chiếm khoảng 16%, ngành công nghiệp dầu khí chiếm khoảng 30%, triển vọng kinh tế tại đây vẫn phụ thuộc vào giá dầu và xuất khẩu dầu mỏ. Bên cạnh sự phát triển mạnh mẽ của nền công nghiệp thì ngành nông nghiệp cũng đóng góp khoảng 4% tỷ trọng GDP của cả nước. Tốc độ tăng trưởng hàng năm tính đến 2008 là 4,8%, thu nhập bình quân đầu người 11.207 USD, tuy nhiên bình quân thu nhập đầu người tại nước này không đồng đều, gây ra sự bất bình đẳng lớn trong tầng lớp dân cư. Hiện nay, Venezuela vẫn là một nhà cung cấp dầu mỏ hàng đầu trên thế giới và

xuất khẩu các sản phẩm liên quan tới dầu mỏ đến Hoa Kỳ. Vì vậy, dầu mỏ đóng vai trò rất quan trọng trong sự phát triển của đất nước Venezuela, nó chịu tác động của giá dầu trên thế giới và nền kinh tế dễ bị tổn thương hơn nếu dầu bị trượt giá². Điều này được thể hiện vào những năm đầu của thế kỷ XX, dầu mỏ đã mang lại sự thịnh vượng cho đất nước, GDP tăng cao, thu hút dòng người nhập cư từ các quốc gia khác như Nam Âu, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha,... và một số quốc gia nghèo của châu Mỹ đến Venezuela sinh sống và làm việc. Cho tới những năm 1980, giá dầu mỏ sụt giảm đã khiến cho nền kinh tế Venezuela lâm vào tình trạng khủng hoảng sâu sắc. Tiền tệ bị mất giá càng làm cho cuộc sống của người dân bị hạ thấp. Một loạt chính sách kinh tế bị thất bại, mâu thuẫn chính trị bùng nổ đã đẩy Venezuela bước vào thời kỳ khủng hoảng sâu sắc, hai cuộc đảo chính cùng xảy ra trong một thời gian ngắn vào năm 1992 và tháng 12/2002³.

Số liệu của Quỹ tiền tệ Quốc tế chỉ ra rằng chỉ trong vòng một năm, từ tháng 1 đến tháng 12/1998, số dân sống trong nghèo đói tăng từ 43,9% lên đến 66,5%⁴. Ngay sau khi lên nắm chính quyền, Tổng thống Chavez đã nhận thấy rằng, hàng triệu người dân Venezuela đang sống trong cảnh nghèo đói và sự nghèo đói này ảnh hưởng tới điều kiện sống của hàng triệu cư dân. Ngoài ra, nghèo đói cũng

khiến người dân không thể tham gia vào các hoạt động kinh tế và chính trị. Mức độ nghèo đói cao đã làm giảm niềm tin của nhân dân với tổ chức Dân chủ của Venezuela. Trước tình hình đó, Tổng thống Chavez hứa sẽ thay đổi cuộc sống của người dân, chính quyền sẽ tham gia vào việc chống đói nghèo một cách tích cực, tiếp tục tập trung vào phát triển kinh tế và xã hội đảm bảo quyền lợi cho tất cả mọi người dân Venezuela. Cho đến nay, lời hứa đã và đang được thực hiện với nhiều tên gọi khác nhau.

Những đặc trưng cơ bản trong một vài năm gần đây của Venezuela là tình trạng căng thẳng chính trị và tình hình bất ổn xã hội, với sự phân chia sâu sắc giữa bên ủng hộ và bên không ủng hộ Chính phủ Chavez. Nổi bật là giới chủ nghĩa tư bản, đặc biệt là các công ty dầu khí tư nhân đã phản đối những thay đổi trong Chính phủ của Tổng thống Hugo Chavez, mà đỉnh cao là việc họ đóng cửa hàng loạt doanh nghiệp dầu khí, khiến kinh tế Venezuela lâm vào khủng hoảng. Điều này một phần cũng ảnh hưởng tới cuộc sống của người dân.

Trong năm 2003, chính quyền của ông đã thiết lập một chương trình có tên "**Những nhiệm vụ xã hội - Social Missions**". Chương trình này có nhiệm vụ theo đuổi các chính sách giải quyết tình trạng nghèo đói và các vấn đề xã hội. Nội dung bao gồm những vấn đề như:

- Nhiệm vụ giáo dục
- Nhiệm vụ văn hóa
- Nhiệm vụ y tế
- Nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội
- Nhiệm vụ môi trường
- Nhiệm vụ an ninh lương thực và phát triển nông thôn
- Nhiệm vụ về nhà ở...

Trong mỗi nhiệm vụ còn chia ra làm nhiều nhiệm vụ nhỏ để thực hiện một cách có hiệu quả. Với những kết quả bước đầu thu được từ chương trình này và được sự ủng hộ của người dân, Tổng thống Chavez đã tái đắc cử với số phiếu cao hơn đối thủ của mình là Manuel Rosales khoảng 2/3 (62,9% và 36,9%)⁵.

II. Vấn đề phát triển xã hội

Thời kỳ đầu khi ông Chavez mới nhậm chức tổng thống, lúc đó ở Venezuela tình trạng bất bình đẳng xã hội đang ở mức không thể vượt qua được. Năm 1999, gần một nửa dân số Venezuela (43%) sống ở mức nghèo đói, quyền lực, sự giàu có tập trung vào tay một số người chủ yếu là những ông chủ có liên quan tới dầu mỏ. Lúc này, Tổng thống Chavez cho rằng, nguồn lực từ dầu mỏ có thể cải thiện tình trạng nghèo đói và bảo đảm phúc lợi cho mọi người dân. Ông đã sử dụng hàng chục tỷ USD lợi nhuận thu được từ dầu mỏ để tiến hành các Nhiệm vụ xã hội. Kế hoạch phát triển xã hội đã được chính quyền Chavez đặt ra trong giai đoạn 2001-2007, và xác định những thách thức sẽ gặp phải đó là:

Sự cần thiết đa dạng hóa nền kinh tế
 Đối phó với thách thức xã hội và tỷ lệ nghèo đói gia tăng

Từ năm 2003, các Nhiệm vụ xã hội được thiết lập với mục tiêu cải thiện việc tiếp cận nền giáo dục chất lượng, thực phẩm, dịch vụ chăm sóc sức khỏe, nước sạch, cơ sở hạ tầng và các dịch vụ cơ bản.

Mục tiêu đầu tiên trong năm 2003 đặt ra là việc chi tiêu ngân sách một cách có hiệu quả nhất vào các hoạt động xã hội. Và cho tới 2008, những khoản chi tiêu cho Nhiệm vụ xã hội chiếm khoảng 20,2% GDP của cả nước⁶.

Chi phí phát triển xã hội của Venezuela (USD)

Năm	Chi phí (USD)
2003	249.000.000
2004	1.240.000.000
2005	6.910.000.000
2006	13.260.000.000
Tổng số	21.700.000.000

Nguồn: Văn phòng Thông tin Venezuela, 2008

Những chi phí xã hội này ngày càng gia tăng theo cấp số nhân và có thêm nhiều nhiệm vụ để đáp ứng cho cuộc sống của người dân.

Hiện nay, tại Venezuela đã có 25 nhiệm vụ, như bảo vệ môi trường, văn hóa, các dự án xóa đói giảm nghèo, y tế, giáo dục,... Cụ thể như sau:

1. Chăm sóc sức khỏe toàn dân

Nhiệm vụ đầu tiên là chăm sóc sức khỏe cho cộng đồng, hay còn được gọi là Nhiệm vụ Barrio Adentro: Một nền kinh tế trọng điểm phải có sự cải thiện lớn về hệ thống y tế. Theo Điều 83 trong Hiến pháp năm 1999, Chính phủ Venezuela phải có trách nhiệm đảm bảo cho người dân có thể tiếp cận được hệ thống y tế. Năm 1998, Venezuela chỉ có 1.628 bác sĩ, số lượng này không đủ để đáp ứng nhiệm vụ chăm sóc sức khỏe cho toàn dân nên Chính phủ đã phải quay sang nhờ sự giúp đỡ của đội ngũ bác sĩ Cuba. Sau đó, Chính phủ Cuba đã cử khoảng 20.000 bác sĩ sang Venezuela để cung cấp dịch vụ khám chữa bệnh miễn phí cho người dân nơi đây. Venezuela đã thành lập hàng ngàn ủy ban chăm sóc sức khỏe cộng đồng để tiến hành khảo

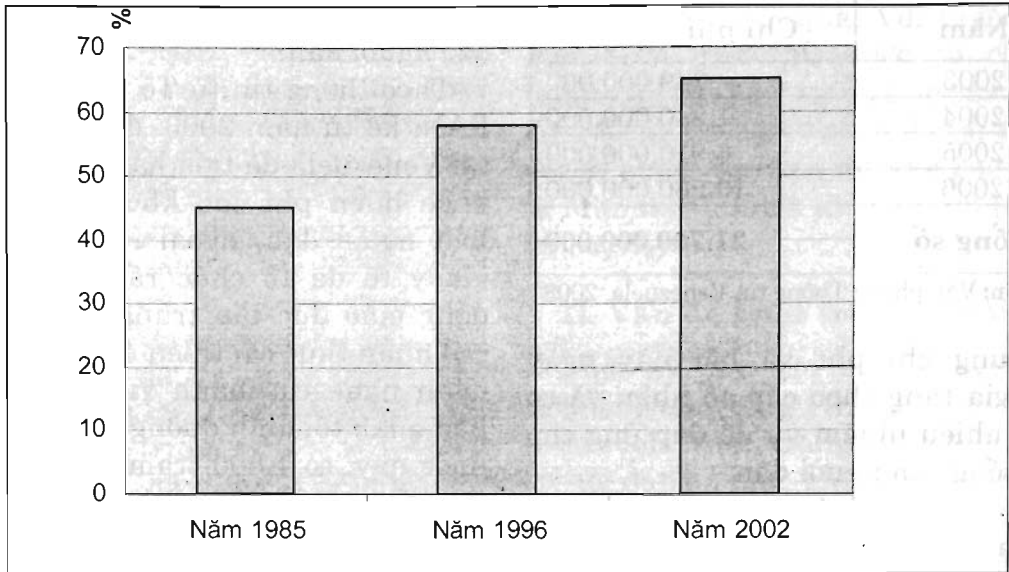
sát và xác định nhu cầu của từng khu vực, từ đó đưa ra kế hoạch toàn diện nhằm cải thiện cuộc sống và sức khỏe cho người dân.

Theo thông tin từ Tổ chức Y tế Mỹ PAN, kể từ năm 2003, đội ngũ bác sĩ tại Venezuela đã tiến hành tư vấn sức khỏe miễn phí cho khoảng 40 triệu lượt người dân, ngoài ra các chuyên gia y tế đã tổ chức rất nhiều hoạt động giáo dục tập trung nhằm nâng cao nhận thức cải thiện dinh dưỡng và ngăn ngừa các hành vi nguy cơ cao liên quan tới dinh dưỡng. Hiện nay tại nước này, có 1.600 trạm y tế và cung cấp cho người dân dịch vụ chăm sóc sức khỏe miễn phí.

Với nhiệm vụ cao cả này, tính đến tháng 4/2008 hệ thống chăm sóc y tế cộng đồng đã cứu giúp cho khoảng 80 nghìn bệnh nhân và qua đó cũng đào tạo hệ thống bác sĩ cộng đồng để chăm sóc sức khỏe cho nhân dân⁷. Ngoài ra, tính đến tháng 4/2007, Venezuela cũng đã đào tạo được 2.000 bác sĩ đảm trách nhiệm vụ này.

Để hoàn thiện nhiệm vụ chăm sóc sức khỏe cho người dân, Chính phủ đã đầu tư xây dựng các trung tâm công nghệ cao, trung tâm chẩn đoán, trung tâm phục hồi chức năng.

Theo thông tin từ Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), tỷ lệ phần trăm dân số được tiếp cận dịch vụ chăm sóc sức khỏe tại Venezuela ngày càng gia tăng, tỷ lệ tử vong ở trẻ sơ sinh giảm từ 27/1000 trẻ năm 1991 xuống còn 21/1000 trẻ năm 2002, và tuổi thọ trung bình của người dân đã được nâng lên đáng kể nhờ sự phát triển của y tế⁸.

Biểu 1: Tỷ lệ dân số tiếp cận dịch vụ chăm sóc sức khỏe

Nguồn: UNDP Report, 2005

Và gần đây, Chính phủ đã đưa ra nhiệm vụ tiếp theo là hiện đại hóa hệ thống bệnh viện quốc gia bằng cách cập nhật công nghệ y tế, tân trang, cải thiện và mở rộng cơ sở hạ tầng tại bệnh viện.

2. Cung cấp thẻ thông tin cá nhân thúc đẩy cử tri tham gia bầu cử

Chính sách này được đưa ra vào tháng 10/2003, bắt đầu hoạt động chính thức vào năm 2004 và được thực hiện với sự giúp đỡ của Cục Nhận dạng và Nhập cư (ONIDEX). Nhiệm vụ này đưa ra nhằm thực hiện Điều 56 của Hiến pháp Venezuela.

Vậy thực chất của nhiệm vụ này là gì? Đây được coi là một nhiệm vụ lớn lao nhằm cung cấp cho những công dân của Venezuela thẻ căn cước, trong đó ghi đầy đủ thông tin cá nhân. Nhiệm vụ được thực hiện ở hai giai đoạn, giai đoạn đầu vào tháng 10/2003 và giai đoạn hai được thực hiện ở nửa đầu năm 2006. Trong khoảng thời gian này, có khoảng 18 triệu người được nhận thẻ căn cước hoặc được cập nhật thông tin cá nhân, trong đó có 5,5 triệu người là người Venezuela.

Việc cung cấp thẻ căn cước hay còn gọi là thẻ thông tin cá nhân đã làm gia tăng người dân tham gia bầu cử đặc biệt là bầu cử tổng thống. Điều này thể hiện rất rõ như: năm 2000 có 11 triệu cử tri Venezuela đăng ký tham gia bầu cử nhưng thực chất chỉ có hơn một nửa (6 triệu) tham gia vào cuộc thăm dò ý kiến. Năm 2004, có 14 triệu người đăng ký tham gia bầu cử và có 9 triệu người tham gia thăm dò ý kiến. Qua đó cho thấy bức tranh chung về việc tham gia bầu cử tổng thống ở Venezuela có thay đổi, giảm từ 43,6% số lượng cử tri không tham gia vào cuộc thăm dò bầu cử tổng thống vào năm 2000 xuống còn 30,1% vào năm 2004. Và đến tháng 12/2006 đã chỉ ra một điều chưa từng có trong lịch sử bầu cử Tổng thống tại Venezuela, gần 75% số cử tri tại đây tham gia bầu cử.

3. Đổi mới sự nghiệp giáo dục và đào tạo

Do Venezuela có tỷ lệ dân cư sống dưới mức trung bình cao nên việc tiếp cận hệ thống giáo dục hay hoàn tất việc học là rất khó. Để khắc phục vấn

đề này, Chính phủ đã có nhiều chương trình hỗ trợ giáo dục, như miễn học phí cho học sinh và trợ cấp thêm các khoản sinh hoạt phí để khuyến khích trẻ em tới trường.

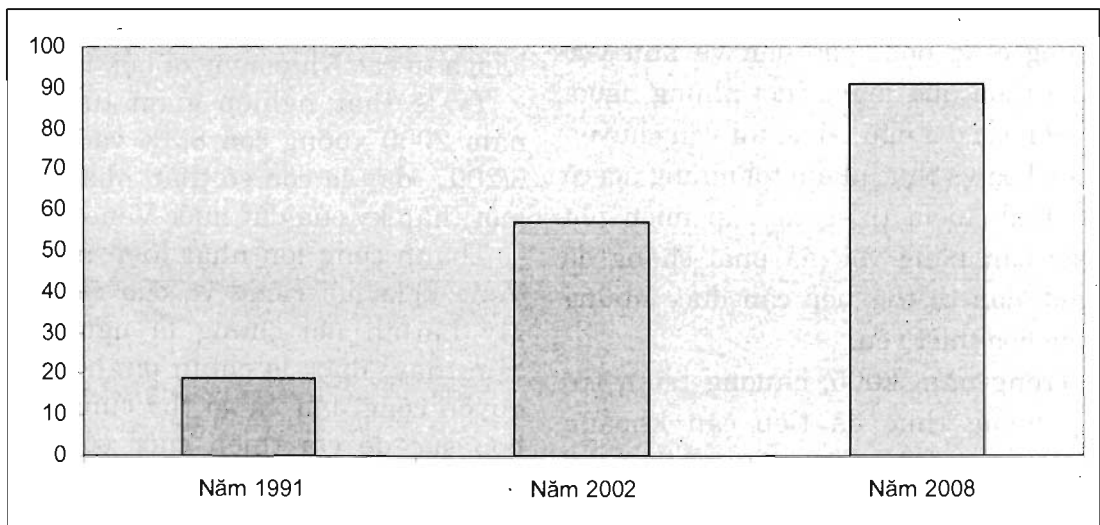
Nhiệm vụ giáo dục (còn được gọi là Nhiệm vụ Robinson) được thiết lập từ năm 2003 với mục tiêu xóa nạn mù chữ, cung cấp cho người dân, đặc biệt là các công dân trên 15 tuổi những kỹ năng thiết yếu, biết đọc, biết viết và biết ký tên của mình. Nhiệm vụ Robinson được bắt đầu thí điểm vào ngày 23/5/2003 tại thành phố Caracas cũng như nhiều tiểu bang đông dân cư khác của Venezuela. Và nó đã thu được những kết quả đáng kinh ngạc là, có tới 1,6 triệu công dân nước này đã được dạy đọc và dạy viết, nâng tỷ lệ biết đọc, biết viết tại đây lên tới 96%⁹. Trước

tình hình đó, Tổ chức Liên hiệp quốc về Giáo dục, Khoa học và Văn hóa (UNESCO) đã hoan nghênh những nỗ lực của Venezuela và kêu gọi các quốc gia cùng tham gia để đạt được Mục tiêu Phát triển thiên niên kỷ.

Bên cạnh nhiệm vụ Robinson còn có nhiệm vụ Rivas nhằm cung cấp hệ thống giáo dục phổ thông cho những người trước đó chưa có điều kiện để hoàn thành chương trình trung học phổ thông. Tính đến tháng 6/2006, tại Venezuela có 943.000 người tham gia tích cực vào hoạt động này và có 168.253 người đã tốt nghiệp trung học phổ thông¹⁰.

Nhiệm vụ Sucre cấp học bổng cho sinh viên đại học để khuyến khích người dân đến trường, nâng cao trình độ dân trí.

Biểu 2: Phổ cập giáo dục Tiểu học và Trung học cơ sở

Nguồn: UNDP Report, 2005

Mục tiêu phổ cập giáo dục của Venezuela đã được coi là thành công lớn, con số này được tăng đều đặn, cụ thể là ở cấp trung học tăng từ 19% (năm 1991) lên 57% (năm 2002), và số người đã tham gia phổ cập giáo dục tiểu học đạt 91% (năm 2008)¹¹.

Theo báo cáo của UNDP (Tổ chức phát triển Liên hiệp quốc) năm 2005, Venezuela là nước xếp thứ 58 về phát triển con người¹².

Hiện nay, tại Venezuela ngân sách dành cho giáo dục chiếm tới 20% ngân sách nhà nước, vì cho rằng, giáo dục

có tầm quan trọng ảnh hưởng tới sự phát triển đất nước.

4. Đảm bảo an ninh lương thực

Để loại bỏ tình trạng đói nghèo cùng cực của người dân, Chính phủ Venezuela đã xây dựng một chương trình trợ cấp lương thực, thực phẩm. Chương trình này tiến hành phân phối những thực phẩm chất lượng cao và hàng hóa với giá thấp, cung cấp miễn phí các dịch vụ nông nghiệp để đáp ứng nhu cầu dinh dưỡng hàng ngày cho người dân. Bên cạnh đó, các khu lương thực được thiết lập để cung cấp thức ăn miễn phí cho những người có hoàn cảnh khó khăn nhất.

Theo tiêu chuẩn của Viện Dinh dưỡng Quốc gia Venezuela đặt ra là mỗi người dân phải có đủ 2.600calo/ngày¹³. Chương trình trợ cấp lương thực, thực phẩm này cũng tập trung tiếp cận những cộng đồng thổ dân và khu vực nông thôn qua mạng lưới những người di cư hoặc đội ngũ lái xe tải vận chuyển hàng hóa và thực phẩm tới những nơi có địa hình hiểm trở cung cấp miễn phí hoặc bán hàng với giá phải chăng để người dân có thể tiếp cận được những hàng hóa thiết yếu.

Trong năm 2005, chương trình trợ cấp lương thực đã tiếp cận khoảng 67% tổng số dân cư trên cả nước và năm 2006 là 43%¹⁴. Hơn 8 triệu công dân Venezuela được hưởng chương trình phúc lợi xã hội này với mạng lưới phân phối lên đến 6000 điểm.¹⁵

Thành công của nhiệm vụ này là đã góp phần đáng kể vào việc giảm tỷ lệ suy dinh dưỡng trẻ em tại Venezuela từ 21% năm 1998 xuống còn 4% năm 2007.

III. KẾT LUẬN

Trong giai đoạn đầu lên nắm chính quyền, Tổng thống Chavez đã phải trải qua thời kỳ đất nước có đến trên 50% dân số sống trong cảnh nghèo đói cùng cực. Tuy nhiên, cho đến nay Tổng thống cùng với các thành viên nội các đã thành lập trên 20 Quỹ đầu tư của Chính phủ có tên là “Những nhiệm vụ Xã hội - Social Missions” để cải thiện chất lượng cuộc sống của người dân và cùng với sự tham gia của chính bản thân cộng đồng địa phương.

Sau năm năm thực hiện “Những nhiệm vụ Xã hội” được Nhà nước tài trợ thông qua các Chương trình xã hội được tiến hành ở tất cả các vùng miền trên khắp đất nước Venezuela, những nhiệm vụ này đã đem lại kết quả tốt đẹp. Tính tới thời điểm này, Venezuela đã giảm được 54% số hộ gia đình sống trong cảnh nghèo đói cùng cực¹⁶ và 62,3% hộ gia đình nghèo đói nhận được lợi ích từ các Nhiệm vụ xã hội¹⁷.

Tỷ lệ thất nghiệp giảm từ 13,9% năm 2000 xuống còn 8,3% vào tháng 6/2007, đây là con số thấp nhất trong một thập kỷ của đất nước Venezuela.

Thành công lớn nhất hiện nay của Venezuela nói riêng và của các nước Mỹ Latinh nói chung là người dân cảm thấy “được là chính mình”, họ có quyền công dân và có thể cùng nhau hợp sức để cải thiện cuộc sống của chính bản thân họ. Chính vì vậy, họ sẵn sàng xuống đường đấu tranh để bảo vệ các thành quả cải cách và tiếp tục ủng hộ việc cải cách đất nước đó.

Và một số nhiệm vụ này hiện nay không chỉ hoạt động trong nước mà nó còn phát triển ra cả nước ngoài như: Nhiệm vụ Miracle, Nhiệm vụ Jose Gregorio Hernandez,...

Những kết quả đạt được từ Nhiệm vụ Xã hội

Nhiệm vụ	Kết quả
Nhiệm vụ Giáo dục I	1.600.000 người biết chữ
Nhiệm vụ Giáo dục II	341.900 người lớn tham gia phổ cập giáo dục tiểu học
Nhiệm vụ Ribas	450.500 người lớn hoàn thành chương trình giáo dục trung học
Nhiệm vụ Mercal	11 triệu người được hưởng lợi từ chương trình trợ cấp thực phẩm
Nhiệm vụ Zamora	10,2 triệu người được cấp lại ruộng đất
Nhiệm vụ Miracle	1 triệu người mù hoặc khiếm thị được phục hồi thị lực thông qua chương trình phẫu thuật mắt miễn phí
Nhiệm vụ Che Guevaza	670.000 người được đào tạo nghề và kỹ năng kinh doanh 10.000 doanh nghiệp được thành lập

Nguồn: Văn phòng Thông tin Venezuela.

Thành công lớn nhất trong chính sách phát triển xã hội của Tổng thống Chavez là cuộc sống của người dân được nâng cao, bất bình đẳng xã hội giảm và chính quyền của ông được sự đồng thuận của cử tri cả nước.

Bên cạnh những thành công đạt được thì vẫn còn những điểm cần phải lưu ý, đó là:

- Người dân phụ thuộc vào những chương trình trợ cấp của chính phủ.

- Nền kinh tế, xã hội, chính trị phụ thuộc vào nền công nghiệp dầu mỏ. Điều gì sẽ xảy ra nếu giá dầu thấp? Và nền kinh tế lâm vào tình trạng khủng hoảng?

- Liên minh cầm quyền, gồm nhiều lực lượng theo các khuynh hướng chính trị khác nhau, sự chống đối của các lực lượng đối lập còn mạnh mẽ và đảo chính có thể lặp lại?

Đây chính là bài toán khó để Chính phủ của Tổng thống H. Chavez phải suy nghĩ nhằm đưa đất nước phát triển một cách bền vững ■

Tài liệu tham khảo:

- Article 56, Constitution of the Bolivarian Republic of Venezuela.
- Bolivariana Agencia de Noticias, 7.2007
- Embassy of the Bolivarian Republic of the Venezuela, *Social Justice in Venezuela*, 2008.
- Embassy of the Bolivarian Republic of Venezuela, *Social Justice in Venezuela: Fact Sheet*

- Ibid, *The Venezuelan Economics in the Chavez Year*, 7/2007
http://www.cepr.net/documents/publications/venezuela_2007_07.pdf
- http://ec.europa.eu/external_relations/venezuela/csp
- <http://vi.wikipedia.org/wiki/Venezuela>
- IMF report, 1999.
- Javier Corrales, *Using Social power to Balance Soft Power: Venezuela Foreign Policy*, 2009
- Ministry of Popular Power for Food, *2006 Annual Report*
- Reuters, *Chavez officially re-elected with 63% of Vote*, 2006
- Rickard Lanander, *Venezuelan Leftist Parties in the Era of Hugo Chavez*. Stockholm Review of Latin American Studies, Issue No3, 12/2008
- UNDP. *UNDP Report*, 2005
- UE, *Country strategy Paper 2007-2013*
- Venezuela Information Office, 2008
- Venezuelan National Institute of Nutrition, *Alimentación para personas bajo pobreza extrema*, March 2005.
- Venezuela's National Institute of Statistics 5, 2008,
- Venezuela Information Office, *Venezuela's Social Missions: Improving the Lives of Millions*, 2008
- Venezuela Information Office, *A Mission to End Poverty State-Sponsored Social Programs in Venezuela*, 2008

Chú thích:

- <http://vi.wikipedia.org/wiki/Venezuela>
- http://ec.europa.eu/external_relations/venezuela/csp
- <http://vi.wikipedia.org/wiki/Venezuela>
- IMF report, 1999
- Reuters, Chavez officially re-elected with 63% of Vote, 2006
- Presentation "Logros Sociales" MPD
- Embassy of the Bolivarian Republic of Venezuela, "Social Justice in Venezuela: Fact Sheet".
- 8); 11); 12) UNDP Report, 2005
- Social Justice in Venezuela, Embassy of the Bolivarian Republic of the Venezuela, 2008.
- Ibid, Boletín de Indicadores No.3, 7/2007.
- Ministry of Popular Power for Food, 2006 Annual Report
- Ibid, *The Venezuelan Economics in The Chavez Years*, 7/2007
http://www.cepr.net/documents/publications/venezuela_2007_07.pdf
- Venezuelan National Institute of Nutrition, March 2005, *Alimentación para personas bajo pobreza extrema*.
- Venezuela's National Institute of Statistics.5. 2008,
- Bolivariana Agencia de Noticias, 7.2007